

ПРО РЕЧІ НАГАЛЬНІ — КОЛЕГІАЛЬНО

Двадцять шостого вересня відбулося засідання Колегії Державного департаменту — Адміністрації зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового відселення). На ньому було розглянуто 2 надзвичайно важливих питання: стан будівництва та готовність до введення в експлуатацію об'єктів щодо поводження з радіоактивними відходами у зоні відчуження та готовність об'єктів, підприємств зони відчуження та зони безумовного відселення до роботи в осінньо-зимовий період.

Далі — на 2,3-ій стор.

ПРО РЕЧІ НАГАЛЬНІ —

Продовження. Початок на 1-ій стор.

З першого питання доповідав заступник начальника управління з питань зони відчуження та поводження з РАВ Ігор Денисенко. Він, зокрема зазначив, що специфічним явищем для зони відчуження є дуже велика кількість радіоактивних відходів (РАВ), які утворилися в результаті аварії на ЧАЕС, а також тих, які будуть утворюватись при знятті з експлуатації Чорнобильської станції і перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему.

"З цією метою, — продовжував доповідач, — нині споруджується три основних об'єкти: 2 — для Чорнобильської станції (промисловий комплекс із поводження з твердими радіоактивними відходами (ПКПТРВ) та ЗПРРВ — завод з переробки твердих відходів) і комплекс "Вектор", перша черга якого призначена для захоронення радіоактивних відходів, які знаходяться в зоні відчуження.

Перша установка з вилучення має кодову назву Лот-1, завод з сортування — Лот-2 і приповерхневе сховище РАВ, що споруджується на майданчику комплексу "Вектор" — Лот-3.

Замовником по Лотах 1 та 2 є ДСП "Чорнобильська АЕС", а представником замовника по Лоту-3 — ДСП "Техноцентр". Загальна вартість будівництва цих об'єктів (після третього корегування) складає 47, 722 млн. € (євро).

Загальний рівень виконання будівельних робіт на цих об'єктах на сьогодні такий: Лот-1 — 75%, Лот-2 — 60% (по будівлі СРТВ — 85%) і Лот-3 (по сховищу) — загальний об'єм виконаних монтажних-будівельних робіт складає 25%.

Завод для переробки рідких відходів, — вів далі пан Денисенко, — також займатиметься переробкою РАВ, які будуть утворюватись при знятті ЧАЕС з експлуатації. На ньому передбачено переробку, в основному, трьох видів відходів: кубового залишку, іонообмінних смол та перліту. Основне його завдання — це вилучення, транспортування та попередня обробка відходів, зменшення їх об'ємів з допомогою центрифугування й довипарювання, а також переробка та цементування рідких радіоактивних відходів (РРВ).

По етапах: початкова вартість контракту — 17,4 млн. €. Нині готовність, до вводу в експлуатацію цього об'єкта, становить 97%. Введення до ладу планується в 3 етапи. Останній призначений на травень наступного року.

Комплекс "Вектор" передбачений проектом з двох частин. Перша черга — це захоронення низько- та середньоактивних РАВ, які виникли в результаті аварії на ЧАЕС. І друга — більш широке захоронення РАВ з усієї території України, включно із перезахороненням спецкомбінату та атомної станції. На її базі будуть, практично, всі РАВ — зазначив доповідач.

Згідно з планом Міністерства на 2006 рік було заплановано фінансування комплексу в обсязі 20 млн. 532 тис. грн., в т. ч. — 10 млн. із загального фонду Держбюджету і 10,5 — із спеціального фонду. За 8 місяців, із запланованих на цей час 13 млн. 283 тис., профінансовано лише 10 млн. 521 тис.

Основна проблема в будівництві, — продовжує Ігор Денисенко, — це відставання й перенесення термінів. Так, термін пускового комплексу перенесений з 2002 р. на 2005 р. Зараз він знову перенесений, уже на 2008-й. Все це пов'язане з фінансуванням. До того ж, обсяги фінансування будівництва об'єктів проводилось настільки нерівномірно, що половина його здійснювалась в ІV кварталі, причому 25% з них — у грудні, коли проводили будівельно-монтажні роботи досить складно.

Враховуючи обмеженість коштів та міжнародні зобов'язання України, як уже згадувалось Лот-3 — приповерхневе сховище, яке будується на території комплексу "Вектор", часткою нашої країни в спорудженні комплексу для зняття ЧАЕС з експлуатації, була інфраструктура з обслуговування сховища, яка одночасно є інфраструктурою комплексу "Вектор". Тому всі кошти на початковому етапі будівництва були спрямовані на спорудження інфраструктури. І лише тоді, коли уже практично була готова структура і були виконані зобов'язання України по введенню в експлуатацію Лота-3, приступили до будівництва сховища, яке зараз розпочате і продовжується. На сьогодні практично повністю завершені такі об'єкти: скважини, системи водопостачання, каналізації. Значний обсяг робіт виконано на об'єкті з енергозабезпечення. Початі роботи по зведен-

ню пожежного депо і так званого корпусу №20 для підготовки контейнерів. Існує проблема з підрядниками."

Тему продовжив генеральний директор ДСП "Техноцентр" (замовник будівництва) Володимир Токаревський. "Як ви знаєте, — сказав він, — будівництво комплексу "Вектор" було розпочато в жовтні 1997 року. Тобто, в наступному році буде рівно десять років з моменту, коли був підписаний контракт на будівництво по суті "під ключ" з корпорацією "Укрбуд" (генеральний підрядник, головний підрядник — "Чернігівбуд", генеральний проектувальник комплексу — НТЦ Комплексного поводження з радіоактивними відходами (НТЦ КПРВ) УкрДО "Радон", додатковий проектувальник деяких систем — "Техпроект" (Вишгород).

На сьогодні всі головні підрядники й проектувальники залишилися і додатково з'явилися ще 3 самостійні підрядники — вів далі виступаючий. — Сьогодні на майданчику працює 12 підрядників з будівництва комплексу "Вектор" і кілька підрядників також працює на Лоті-3, який є складовою частиною комплексу "Вектор".

Відповідно до затвердженого в 1997 році проекту, експлуатаційний персонал першої черги комплексу "Вектор" складає приблизно 300 чоловік, в тому числі на пусковий комплекс — близько 270 чоловік експлуатаційного персоналу. Але, треба зазначити, що на той час цей комплекс розглядався, як окремий об'єкт. Тому передбачались служби, які стосуються юридичної особи — апарат управління, директор, бухгалтерія тощо. Тому одне з основних завдань сьогодні — уточнення штатного розкладу і структури комплексу "Вектор" до введення його в експлуатацію і внесення відповідних змін у проект до того, як вся документація буде надана Державній приймальної комісії. В "Техноцентрі" зараз створена спеціальна оперативна група, яка так і називається "Комплекс "Вектор". За своєю структурою вона об'єднує підрозділи, передбачені проектом, дійсно необхідні для експлуатації самого комплексу "Вектор". Зараз ми вже посправжньому наближаємось до моменту, коли від далекої перспективи, що колись побудують "Вектор", вже в наступному році він має працювати. В службі замовника, яка створена в цьому році, передбачено 2 підрозділи — один, безпосередньо відповідає за організацію й виконання будівельно-монтажних робіт — супроводження будівництва, включаючи технагляд тощо. Паралельна служба створена для безпосереднього вводу об'єкта в експлуатацію. Для того, щоб підсилити роль дирекції в управлінні процесами будівництва, ми запросили на роботу спеціаліста, який від імені дирекції буде координувати діяльність цих служб і допомагати, з одного боку, дирекції, з іншого — службі замовника, для того, щоб у наступному році все йшло, як належить.

А для здійснення цього була поставлена задача, щоб в експлуатацію прийняти об'єкти, які забезпечують (в крайньому випадку — першу чергу) енергозабезпечення. Але тут з'являється ще одна проблема: обленерго є приватною фірмою, а лінії передачі побудовані за державні кошти. Тож яким чином, й на яких умовах підписувати договір з приватною особою на їх обслуговування, — виникає питання. Але воно технічне, гадаю, ми його вирішимо.

Тут важливо те, що в зиму ми увійдемо уже з достатньою кількістю електроенергії. Оскільки, все опалення на комплексі "Вектор" здійснюватиметься за допомогою електричних котлів, то загалом, будуть забезпечені теплом ті будівлі та споруди, в яких можна буде в зимовий період здійснювати оздоблювальні роботи. Тобто, ми сподіваємось, що будівництво не зупиниться ні на мить.

Другий об'єкт, який ми плануємо в цьому році запустити — пожежне депо. Воно вже практично готове, можна було б придбати відповідний автотранспорт. І коли буде тепло, вода — його можна експлуатувати. Ми готові в цьому році завершити цю роботу й починати взаємодіяти з пожежниками. Знову ж таки виникає чисто організаційне питання: на яких юридичних принципах воно буде діяти.

Наступне — це монтаж систем фізичного захисту. Уже зараз з цього приводу виникає певне занепокоєння у всіх, тому поставлене завдання: першу чергу фіззахисту також запустити в цьому році. Щоб можна було, в крайньому разі, в передбачених проектом обсягах, забезпечити охорону території та первинні елементи фізичного захисту.

Ще одна проблема пов'язана з тим, що навіть, коли б ми сьогодні здали в експлуатацію комплекс "Вектор", у нас виникли б проблеми з його реальною експлуата-

цією, оскільки не підписані договори на поставку на нього РАВ. Ці проблеми пов'язані з тим, що за діючими зараз в Україні критеріями, значну частину РАВ, яка знаходиться в зоні відчуження, ми не маємо права приймати на захоронення в комплексі. Тому для того, щоб вирішити ці дві проблеми, плануємо: по-перше — підписати, якщо не в цьому році, то на початку наступного, відповідний протокол про наміри з ЧАЕС і комплексом "Вектор" (це — основні поставники РАВ). Щоб у нас був, хоча б якийсь, графік поступлення відходів на "Вектор", скажімо, уже в 2008 році. Вихід з цього, достатньо тривожного стану є в тому, що випереджаючими темпами почнеться будівництво об'єкта другої черги. Справа в тому, що "Вектор", за проектом, не має в своєму складі підрозділів з переробки РАВ. Прийом готових до захоронення відходів у контейнерах і розміщення їх у сховищах — ось вся, передбачена комплексом, технологія. Для того, щоб можна було приймати (навіть у побудовані сховища комплексу "Вектор") значну частину відходів, не з зони відчуження, необхідно провести їх додаткову обробку (можливо, технічну переробку — сушіння тощо). Тобто, є цілий ряд виробництв, передбачених, і тих, які необхідно створити.

Говорячи про другу чергу комплексу "Вектор", хочу наголосити, що для "Техноцентру" на наступний рік, після пуску в експлуатацію, це буде друге за важливістю завдання. Йому ми приділятимемо належну увагу. Бо друга черга — це не лише переробка чорнобильського походження, але й прийом на довготривале збереження відходів із Росії — таке завдання було поставлене в деяких документах — та прийом РАВ з АЕС України і з спецкомбінату "Радон".

У нас в "Техноцентрі" зараз відбуваються деякі внутрішні структурні зміни, і відпрацьовується дуже важливий документ під назвою "Порядок введення в експлуатацію промислових об'єктів закінченого будівництва", оскільки такого порядку насправді у Міністерстві немає. А такий документ повинен дозволити нам вирішити дуже важливе питання: яким чином, починаючи з 2008 року, експлуатаційний персонал буде працювати й вирішувати всі проблеми".

Технічний директор-головний інженер ДСП "Чорнобильська АЕС" Андрій Білик сказав: "Я хотів би зупинитись на стані двох об'єктів і на проблемах, пов'язаних з ними. Ми є замовниками по Лоту-1, на якому відбувається значне відставання від графіка будівництва.

Основні недоліки в роботі Підрядника, які призвели до відставання від графіка введення об'єктів до експлуатації, — продовжував пан Андрій, це — відсутність чіткої взаємодії між підрозділами Підрядника та

КОЛЕГІАЛЬНО

відсутність координації робіт між супідрядниками. При складанні графіка робіт не були враховані нормативи на проектування, будівництво, розробку та виготовлення обладнання технологічних ліній, які суттєво відрізняються від серійних. Українська будівельна компанія, найнята Підрядником на будівництво Лотів 1,2, не має достатньої кількості кваліфікованого персоналу, й це призвело до сповільнення темпів будівництва та до затримок усунення дефектів. Підрядник — фірма "NUKEM" 8 серпня 2006 р. поставила Замовника до відома про розрив Контракту зі своїм українським субпідрядником з будівництва Лотів 1, 2 (за ініціативою української сторони) і необхідність залучення нового субпідрядника для завершення будівельних робіт. У зв'язку з цим зростає ризик відстрочки дати реалізації проекту у цілому.

Не тільки нові дати завершення частин об'єкта і дати застосування заздалегідь оцінених збитків, але і виділення частини робіт по Лотах 1 та 2 з Контракту з "NUKEM" у окремий Контракт ДСП ЧАЕС і українського підрядника. Крім того, передбачається фінансування з боку ЄК окремих робіт з СРТВ, непередбачених початковим обсягом робіт (заміна підкранових колій і системи приточної вентиляції приміщення).

Важливо відзначити, що у випадку подальшого збільшення вартості проекту ПКПТРВ (за рахунок збільшення обсягів робіт, непередбачених діючим з фірмою "NUKEM" контрактом), покриття цих додаткових затрат повинно буде здійснюватись українською стороною.

Серйозна проблема, яку хотілось би висвітлити сьогодні (хоча багато хто з нею знайомий) — це обґрунтування безпеки захоронення ТРВ у відсіках Лот-3. У НРБУ-97/Д-2000 для визначення прийнятності захоронення РАВ, у сховищі визначеного типу, використовується поняття рівні звільнення РАВ від регулюючого контролю, які розглядаються в залежності від поточного та потенційного опромінення.

В ОСПЗРБУ-2005 для 4 груп РАВ встановлені рівні вилучення, перевищення яких є одною з основних умов віднесення матеріалів до РАВ. На сьогодні, при розгляді критеріїв приймання РАВ для захоронення, фахівці Держатомрегулювання України тлумачать ці документи таким чином, що у приповерхневому місці захоронення РАВ не пізніше, ніж через 300 років, питома активність радіонуклідів не повинна перевищувати рівнів вилучення згідно ОСПЗРБУ-2005. До чого це може призвести? Ця норма не відповідає затвердженому наказом Держатомрегулювання України (від 25.10.2004 №160) документу за назвою "Рекомендації щодо встановлення критеріїв приймання кондиціонованих РАВ на захоронення в приповерхневих сховищах", оскільки вона робить безглуздом продовження будівництва промислового комплексу Лот-3 (з поводження з твердими радіоактивними відходами (ПКПТРВ) для прийому продукції заводу з переробки рідких радіоактивних відходів (ЗПРРВ) і Лот-2 ПКПТРВ, оскільки значна частина даної продукції за питомою активністю буде перевищувати рівень вилучення для 1-ої і 2-ої груп РАВ (0,1 і 1,0 Бк/г відповідно). Це значить, що РРВ і ТРВ значно більший термін будуть зберігатись в ємностях і відсіках діючих сховищ.

Прозвучала вимога: включити в рішення Колегії наступне — Державній адміністрації зони відчуження внести на Комісію по радіоактивних відходах пропозицію: регулюючим органам у сфері радіаційної безпеки, і в сфері поводження з РАВ, виробити єдиний, такий що відповідає міжнародній практиці, підхід щодо встановлення нормативів по РАВ, призначених для захоронення в сховищі.

Стосовно заводу з переробки рідких радіоактивних відходів (ЗПРРВ), то він розрахований на переробку 2500 кубометрів відходів у рік, при терміні експлуатації 10 років. Основні функції установки це — вилучення відходів з баків зберігання, транспортування, попередня обробка, зменшення об'єму шляхом застосування центрифугування та довипаровування; переробка та цементування РРВ; пакування кінцевого продукту в бочки тощо. Ці роботи виконуються, відповідно до Контракту № ChNPP C-1/2/036 від 16.09.99 з доповненнями за №1 -7, сума якого — 32 585 782 Є.

Виконання фінансування за Контрактом передбачає 30 626 130 євро. На сьогодні будівельно-монтажні роботи на об'єкті виконані на 97%. Проводяться роботи з індивідуальних і функціональних випробувань обладнання основних та допоміжних систем; завершено стендові випробування системи вилучення РРВ;

підготовчі роботи до монтажу вилучення системи; розпочато монтажні роботи по системі вилучення; проведено стендові випробування системи вилучення рідких радіоактивних відходів. Також проводяться роботи з індивідуальних і функціональних випробувань обладнання основних та допоміжних систем споруди.

Дуже жваво обговорювались присутніми проблеми, які піднімалися при розгляді першого пункту порядку денного. Основні питання були звернені до Володимира Токаревського. Зокрема, що доставлялось персоналу (де він буде мешкати, як буде доставлятися до місця роботи, де проходитиме первинне й постійне навчання, медичний огляд тощо, і за які кошти це все здійснюватиметься) та наявності, хоча б на найближче майбутнє, бізнес-плану комплексу "Вектор" і його змісту.

Зараз у штатному розкладі, відповів п. Токаревський, — приблизно 40 осіб. Вони, поки що, отримують зарплату за рахунок комплексної програми. Перед генеральним проектувальником стоїть питання про те, щоб, все ж таки, переглянути й уточнити склад цього персоналу. Там ще потрібні люди, тому що плануються придбати на 5 млн. грн. транспортної техніки, підйомних механізмів тощо. Тобто, там буде якийсь персонал, який мусить обслуговувати цю техніку. З обслуговування електропередач також треба мати якийсь свій персонал. Якщо брати до уваги можливість будівництва, поруч ще й центрального сховища відпрацьованого ядерного палива, то зараз відкрите питання, стосовно персоналу для ідальні, бо вона має бути розрахована можливо більше, ніж на 100 осіб. Експертні оцінки показують, що, приблизно, до тих 40 осіб, які у нас зараз є — це вже персонал комплексу "Вектор" — потрібно приблизно ще чоловік 60". У відповіді на друге питання пан Токаревський зазначив: він не вважає, що "Вектор", на перших порах, може бути прибутковим, принаймні, до того часу, поки його послугами не почнуть користуватись прибуткової структури — НЕК "Енергоатом", "Паливенерго" тощо. Але, — вдруге наголосив він, — для цього треба вирішити питання з тарифами на захоронення РАВ.

З обговорення другого питання порядку денного першим доповів начальник відділу зони відчуження Володимир Пянтковський. Ось його тези. Основні напрямки виконання робіт — це підготовка енерго-виробничого та житлово-комунального господарств, проведення ремонтно-будівельних робіт, а це: своєчасне та ефективне реагування й попередження щодо виникнення надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру; функціонування дієздатної, безаварійної та енергозберігаючої систем водо-теплопостачання, водо-відведення та економного енергоспоживання; оптимального забезпечення стану транспортних шляхів.

З метою забезпечення надійного тепло — та електропостачання в осінньо-зимовий період, необхідно забезпечити постачання в достатніх обсягах природного газу та електроенергії. А на випадок виникнення позазататних ситуацій із забезпечення котельень природним газом — накопичити запас резервного палива. Одним із основних є також виконання, згідно з графіками, планово-попереджувальних ремонтів обладнання котельень, перевірка справності систем автоматизації і контрольно-вимірвальних приладів. Велике значення має також проведення ревізії техобслуговування та планових попереджувальних ремонтів енергетичних мереж та електрообладнання, перевірка справності теплоізоляції теплопроводів та запірної апаратури систем опалення. Із запланованих до виконання 101 заходів, за винятком заходів, загальних для всіх підприємств, повністю виконано 33, в стадії виконання — 58, інші повинні бути виконані у заплановані терміни. В першу чергу, хотілось би звернути увагу на проблемні питання.

По інших комплексах ДП "Чорнобильсервіс" можна відмітити наступне: є проблема із заготовкою аварійного запасу дизпалива для залізничної дільниці, це близько трьох тонн. По комплексу громадського харчування тендери на заготівлю овочів проведені, але необхідно звернути увагу на необхідність прискорення наповнення овочесховищ запасами на зиму.

Критична ситуація склалась на ДСП "Комплекс" — ситуація із заготівлею дров загрозлива: при потребі в дровах у розмірі 1508 куб. м., на підприємстві заготовлено 96 куб. м. ДП "СБК", не виконано заготівлю матеріалів для посипання доріг та тротуарів при ожеледці. З незрозумілих причин підприємство перенесло терміни заготівлі на жовтень.

План поточних ремонтів будівель та споруд виконується з відставанням від графіку.

Доповідач назвав низку недоліків й запропонував внести ряд пропозицій щодо Рішень колегії з метою виправлення зазначених недоліків.

Про результати виконання найбільш важливих заходів з підготовки до зими ДП "Чорнобильсервіс", зокрема, коротко повідомив його генеральний директор Сергій Кушніренко. Він відзначив, що значну увагу приділено центральній районній котельні у м. Чорнобилі та котельні в смт Поліське. Також проведено тендер та укладено договір на проведення режимних та екологотеплотехнічних випробувань котлів на ЦРК м. Чорнобиля. Проводяться роботи з відновлення зношених ділянок тепло-траси, перевірки та ремонту теплотехнічного обладнання та систем опалення. Розпочато будівництво центрального теплового пункту в м. Чорнобилі, проводиться заміна найбільш зношених ділянок водопроводу.

Разом з цим, — відзначив пан Кушніренко, — є заходи, виконання яких є ускладненим через брак матеріалів, трудових ресурсів, але найголовніше — коштів. Зокрема, це придбання всіх необхідних запчастин та матеріалів для автотранспортних засобів (шин, акумуляторних батарей, опалювальних установок, радіаторів, охолоджувальної рідини тощо); капітальний ремонт покрівлі (по вул. Радянська, 13); забезпечення працівників теплим спецодягом та повний ремонт покрівель власними силами.

Про готовність до зими ДСКП "Чорнобильська пуца" доповів його директор Микола Калетник. Він, зокрема, повідомив, що на підприємстві створена спеціальна ремонтна бригада, до складу якої входить слюсар-сантехнік, електромонтер зв'язку та електрик із залученням персоналу при роботі по всіх структурних підрозділах. Проведені заняття з особовим складом бригади щодо правил виконання робіт та техніки безпеки, пожежної безпеки й дозиметричного контролю під час їх виконання.

Закінчено роботи в Денисовецькому лісництві з розводки трубопроводу води в гуртожитку та встановлення умивальників і душових. Не розпочаті роботи з поточного ремонту кімнат проживання робітників та персоналу лісництва. Роботи із заміни трубопроводу в Опачицькому лісництві не розпочаті, та не виділені кошти на придбання пластикових труб та заміни трубопроводу.

Вжиті додаткові заходи щодо приведення стану будівельних конструкцій та електрообладнання будівель, у відповідності з вимогами правил пожежної безпеки, виконані роботи з підготовки будівель та комунальних споруд до експлуатації взимку та проведена переконсервація технічних засобів тривалого зберігання. Йде забезпечення підприємства необхідною кількістю ПММ, згідно графіку будуть проводитись роботи по переведенню техніки та засобів на режим осінньо-зимової експлуатації...

За умови введення в експлуатацію комплексу "Вектор", призначеного для збирання, транспортування та переробки РАВ I та II груп чорнобильського походження та зосередження їх на одному централізованому майданчику, оснащеному необхідним інвентарним забезпеченням. Крім того, перша черга комплексу виробництва "Вектор" — це основа для подальшого утворення на його базі Національного центру переробки та захоронення РАВ. Саме тому будівництво комплексу виробництва "Вектор" включено до пріоритетів Програми дій Уряду України.

Колегія прийняла ряд рішень, спрямованих на виконання поставлених завдань.

Записала Галина МОЙСЕВА

